

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית ביסודי

אמת ובדיה עולם המעשיות של הנס כריסטיאן אנדרסן

יחידת הוראה ל"ייחודו של יוצר"

לכיתות ד-ו

מדריך למורה וחוברת לתלמידים

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות – הפיקוח על הוראת העברית ביסודי

פיתוח וכתביבה של יחידת ההוראה: ד"ר בתיה אפלפלד, מדריכה ארצית, צוות הפיקוח על

הוראת העברית ביסודי, המזכירות הפדגוגית, אגף שפות

קראו והגיבו:

ד"ר לימור קולן, מפמ"ר עברית בגיל הרך וביסודי

ד"ר אפרת קוצר, מדריכה ארצית, צוות הפיקוח על הוראת העברית ביסודי, המזכירות

הפדגוגית, אגף שפות

ליבנת בביוף, מדריכה מחוזית בחינוך הלשוני, מחוז תל-אביב

עריכת לשון: ד"ר אנה ענבר, מדריכה ארצית, צוות הפיקוח על הוראת העברית ביסודי,

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות

תשפ"ו 2026

מדריך למורה

מורות ומורים יקרים,

יחידת הלימוד שלפניכם מוקדשת לסופר הנס כריסטיאן אנדרסן ולשניים מסיפוריו הידועים ביותר: "הנסיכה על האפונה" ו"בגדי המלך החדשים". אנדרסן שנולד למשפחה קשת יום בראשית המאה ה-19, הפך במרוצת חייו לאחד הסופרים המפורסמים בעולם וסיפוריו מהלכים עלינו קסם גם היום.

חמישה מסיפוריו של אנדרסן נלמדים כחלק מתוכנית הלימודים להוראת הספרות ביסודי:

"הברווזון המכוער", מעגל קריאה ליבה, לכיתות ג-ד

"הנסיכה על האפונה", מעגל קריאה שני, לכיתות ג-ד

"חייל הבדיל האיתן", מעגל קריאה שני, לכיתות ג-ד

"בגדי המלך החדשים", מעגל קריאה ליבה, לכיתות ה-ו

"מוכרת הגפרורים הקטנה", מעגל קריאה שני, לכיתות ה-ו

יחידת הלימוד המוצעת כאן מיועדת לתלמידים בכיתות ד-ו, והיא יכולה להילמד בכמה דרכים: בקריאה מונחית ושיתופית, בלמידת עמיתים או בלמידה עצמית.

הלמידה מתוהלכת בחוברת לתלמיד ומורכבת משלושה חלקים:

חלק ראשון: הסופר הנס כריסטיאן אנדרסן

חלק שני: "הנסיכה על האפונה"

חלק שלישי: "בגדי המלך החדשים"

להלן כמה מילים על היצירות ועל הפעילויות שבחוברת לתלמיד.

על הסיפורים

לפנינו שני סיפורים העוסקים באמת ובהבחנה בינה לבין שקר או זיוף.

בסיפור "הנסיכה על האפונה" נסיך רוצה נסיכה אמיתית ומחפש אחריה בכל רחבי תבל. מה מאפיין נסיכה אמיתית? על פי הסיפור, התכונה המייחדת נסיכות אמיתיות היא רגישות, שלא לומר רגישות יתר. הנסיכה שמגיעה לארמון הנסיך בליל סופה, אינה נראית אמיתית כיוון שהיא מגיעה בגפה, רטובה לגמרי. אולם העובדה שהיא חשה באפונה מבעד

לעשרים מזרנים ועשרים שמיכות מוכיחה מעל לכל ספק (של הנסיך לפחות) שהיא נסיכה אמיתית. בסוף הסיפור הנסיך והנסיכה מתחתנים, והמספר מציין שהאפונה צרפה לאוסף המלכותי של חפצי אומנות ושהיא עדיין נמצאת שם, אולם אז מוסיף: "אם אף אחד לא גנב אותה בינתיים". אם כן, היכן האפונה? לעולם לא נדע בוודאות. משפט הסיום מתמיה אף יותר בקובעו שהסיפור שזה עתה קראנו "סיפור אמיתי הוא". שמתם לב שבארמון אין משרתים ושהמלך, בכבודו ובעצמו, הוא זה שניגש לפתוח את השער? ומי עורמת את כל המזרנים והשמיכות על המיטה? המלכה, היא ולא אחרת. אם כן, ספק רב אם הסיפור שלפנינו מבוסס על אירועים שקרו במציאות, אך אולי הוא אמיתי מבחינות אחרות?

בסיפור **"בגדי המלך החדשים"** נחשפת טיפשותם וצביעותם של המלך, של אנשי חצרו ולמעשה של כל אנשי הממלכה הבוגרים. האחראים לחשיפה הם זוג נוכלים המתיימרים לארוג בד בעל תכונה מיוחדת במינה: מי שטיפש "ללא תקנה" או אינו ראוי לתפקידו, אינו מסוגל לראותו. המלך שוכר את שירותיהם, משלם להם כסף רב ומספק להם חומרי גלם יקרים. הנוכלים מתיישבים מול הנולים הריקים, אך אינם מייצרים דבר. מומחיותם אינה באריגה אלא בשקר והונאה. הנוכלים, אם כן, אינם אורגים בדים אלא סיפורי בדים. בהקשר זה נציין שהמילה "טקסטיל" והמילה "טקסט", מקורן בפועל הלטיני *texere* שפירושו לארוג. באופן פרדוקסלי, תרמיתם פועלת כפי שהבד הפלאי היה אמור לפעול – היא בוחנת מי טיפש ומי אינו ראוי לתפקידו. כל המבוגרים בסיפור נכשלים כישלון חרוץ במבחן זה, היחיד שצולח אותו הוא ילד תמים שעדיין אינו נגוע בצביעות ובהעמדת הפנים של הגדולים ממנו. מעניין לציין שהסיפור אינו מגלה לנו מה עלה בגורל הנוכלים לאחר התהלוכה. נראה שתפקידם בסיפור תם ולמחבר אין צורך לעסוק במה שקרה להם כיוון שבמוקד יצירתו עומדים המלך וכלל החברה שנחשפו במערומיהם.

על ההנחיות והפעילויות בחוברת

הטרמה ראשונה לפני הקריאה – הפקת מידע מתמונה

בפעילות הפותחת התלמידים מתבקשים להתבונן בתצלום של אנדרסן ולהעריך מתי הוא צולם ואילו פריטים בו רומזים על תחום עיסוקו של אנדרסן – כתיבה. מטרתה של פעילות זו היא לעודד התבוננות ותשומת לב לפרטים; פעולות אלה חשובות להבנה ולהערכה הן של אובייקט חזותי הן של טקסט ספרותי.

הטרמה שנייה לפני הקריאה – מה אתם יודעים על אנדרסן?

בהמשך התלמידים עונים על חידון קצר העוסק בקורות חייו של אנדרסן. כיוון שהתלמידים לא בהכרח למדו על אנדרסן, אין ציפייה שהם יענו נכונה על החידון. הוא נועד לעורר סקרנות לגבי הסופר, סקרנות שתסופק עם קריאת הביוגרפיה שלו בעמוד הבא.

קריאת הסיפורים

אם ברצוננו להבין יצירת ספרות וליהנות מאיכויותיה, עלינו לקרוא אותה לאט, בנחת ובשימת לב. כדאי להבהיר נקודה זו לתלמידים ולהדגישה.

אחרי הקריאה – העמקה בסיפור

לאחר קריאת כל סיפור התלמידים מתבקשים לענות על שתי שאלות בכתב ולקיים שיח בזוג או בקבוצה (זו יכולה להיות גם מליאה) בעזרת שאלות נוספות. אחדות מן השאלות מוודאות את הבנת הטקסט כפשוטו, אולם רובן מעודדות את התלמידים לפרש את היצירה כיוון שהן מחייבות קריאה בין השורות, הבעת דעה והצעת הסברים. בעקבות קריאת הסיפורים מוצעות לתלמידים מגוון פעילויות. אין חובה לבצע את כולן. אפשר **לבחור** כמה פעילויות שלדעתכם מתאימות במיוחד לתלמידים או לתת להם לבצע שתיים-שלוש פעילויות **המושכות את ליבם**. להלן פירוט הפעילויות לכל סיפור.

פעילויות בעקבות קריאת הסיפור "הנסיכה על האפונה"

להלן הצעות לפעילויות לאחר קריאת הסיפור:

התבוננות במגזרת נייר של אנדרסן

התלמידים מגלים שכישרונו האומנותי של אנדרסן בא לידי ביטוי לא רק בסיפוריו אלא גם בהכנת מגזרות נייר מרשימות. הם מתבקשים להתבונן היטב באחת ממגזרות הנייר שלו ולציין מה הם רואים. זהו תרגיל בהתבוננות ובתשומת לב לפרטים.

הכנת מגזרות נייר

התלמידים מתנסים באומנות מגזרת הנייר בהשראת הנס כריסטיאן אנדרסן. בחוברת שתי הדרכות קצרות להכנת מגזרות נייר הכוללות צילומים.

"האפונה נגנבה!"

בפעילות זו התלמידים מחברים ידיעה בעיתון על גניבת האפונה מן האוסף המלכותי של חפצי האומנות. בחוברת יש הגדרה לידיעה בעיתון, אך מומלץ להדגים מהי ולקרוא עם התלמידים לפחות ידיעה אחת מהעיתונות היומית. פעילות זו מחברת בין שני עולמות שיח של התוכנית לחינוך הלשוני – ספרות ותקשורת המונים.

תיאטרון קריאה

התלמידים לומדים מהו "תיאטרון קריאה" (ראו הסבר והנחיות בחוברת לתלמיד) ומתנסים בקריאת תסריט שהוכן על פי הסיפור. מדובר פעילות מהנה מאוד עבור המשתתפים ויש לה מספר יתרונות: היא מחדדת את ההבחנה בין מספר לדמויות, מעמיקה את הבנת הדמויות, משפרת את שטף הקריאה ומחזקת את הביטחון להופיע בפני קהל.

פעילויות בעקבות קריאת הסיפור "בגדי המלך החדשים"

להלן הצעות לפעילויות לאחר קריאת הסיפור:

מה קרה פה?

המשימה היא לסדר אחד עשר אירועים על פי סדר התרחשותם בסיפור. כך התלמידים משחזרים את העלילה ועוקבים אחר התפתחותה. עבורכם זו הזדמנות לוודא שהם הבינו את השתלשלות האירועים.

לקרוא מחשבות

התלמידים לומדים מהו מספר יודע־כול וכיצד הוא יכול לגלות לקוראים את המחשבות והרגשות של הדמויות. לאחר מכן, התלמידים מאתרים בטקסט מחשבה העולה בראשו של המלך.

ביטוי בציור

התלמידים ממשיכים להעמיק את הבנת הטקסט באמצעות למידת הביטוי "אחד בפה ואחד בלב". הם מציינים סצנה מהסיפור המדגימה את הביטוי וכוללת בועות דיבור ובעות מחשבה. אפשר לצייר רצועת קומיקס שלמה.

מפעילים את הדמיון

בפעילות זו התלמידים מתבקשים להציע שלושה אריגים דמיוניים שיש להם תכונה מיוחדת. אם תלמידיכם נהנים להמציא סיפורים, כדאי להציע להם לכתוב סיפור על אחד האריגים שהם הציעו. בחוברת לתלמידים מובאות כמה שאלות המסייעות בבניית הסיפור.

סוף לסיפור

בפעילות זו התלמידים מתבקשים לחבר סוף חלופי לסיפור. לטובת המתלבטים או המתקשים מובאות מספר שאלות עזר.

יומני היקר

מה המלך חשב והרגיש בתום התהלוכה? בפעילות זו התלמידים מתבקשים להיכנס לנעליו ולכתוב רשומה ביומנו. בהנחיות לפעילות מובאות כמה שאלות עזר וכן דוגמה לפתיחה של רשומה ביומן. לסיכום, החוברת שלפניכם נועדה לפתוח צוהר לעולם המעשיות של אנדרסן, להעמיק את חוויית הקריאה, לטפח את הדמיון ולעודד יצירתיות. אנו מקווים שהתלמידים וגם אתם תיהנו מהסיפורים ומהפעילויות המגוונות.

יחידת לימוד בנושא:

אמת ובדיה

עולם המעשיות של הנס כריסטיאן אנדרסן

חוברת לתלמידים

תלמידים יקרים,

שלום לכם,

איזה כיף שפתחתם את החוברת!

בחוברת תמצאו סיפורים שכתב הנס כריסטיאן אנדרסן. ייתכן שכבר קראתם סיפור שהוא כתב או שראיתם סרט שעשו על־פי אחת מיצירותיו. האם שמעתם על הברווזון המכוער או על בת הים הקטנה? אנדרסן הוא שיצר אותם בדמיונו והעלה את סיפוריהם על הכתב.

אז מה מצפה לנו?

תחילה נפגוש נסיך שרוצה להתחתן עם נסיכה, אבל לא סתם נסיכה אלא נסיכה אמיתית! אחר כך נכיר מלך גנדרן שמבלה את יומו בתוך ארון בגדים.

בחוברת תמצאו מגוון פעילויות שתוכלו לבצע לבד או עם חברים. בעקבות היצירות של אנדרסן, נכתוב, נצייר, נכין מגזרות נייר וגם נתנסה בתיאטרון קריאה.

מוכנים? נצא לדרך!

זוהי תמונתו של הסופר הנס כריסטיאן אנדרסן:

1. באיזו שנה צולמה התמונה להערכתכם – 2000, 1860 או 1920?

2. בתמונה יש פרטים המרמזים על תחום עיסוקו של אנדרסן. כתבו מהם.

תשובות לשאלות הללו תוכלו למצוא בעמוד הבא.

תמונתו של אנדרסן צולמה בשנת 1860.

בתמונה יש שלושה רמזים לכך שאנדרסן עוסק בכתיבה:

✍ מתחת לידו השמאלית יש ערמת דפים.

✍ בידו הימנית הוא אווז בקולמוס [נוצה המשמשת לכתיבה].

✍ על השולחן מונחת קסת דיו [צנצנת קטנה שמכילה דיו ובה טובלים את הנוצה לפני

שכותבים איתה על הדף].

מה אתם יודעים על אנדרסן?

לפניכם חידון קצר. לכל שאלה מוצעות ארבע תשובות, אך רק אחת נכונה.

בחרו את התשובה הנכונה לדעתכם.

במה שיחק אנדרסן כשהיה ילד?

(א) כדורגל

(ב) תיאטרון בובות

(ג) שחמט

(ד) דומינו

היכן נולד וחי אנדרסן?

(א) ארצות הברית

(ב) דנמרק

(ג) בריטניה

(ד) הולנד

מה רצה להיות אנדרסן כשהיה נער?

(א) זמר ושחקן

(ב) וטרינר

(ג) סופר

(ד) רופא

במה עסק אביו של אנדרסן?

(א) מורה

(ב) סופר

(ג) סנדלר

(ד) פקיד בנק

בדף הבא תוכלו לקרוא על תולדות חייו של אנדרסן ולבדוק אם בחרתם בתשובות הנכונות.

הנס כריסטיאן אנדרסן

(1805–1875)

הנס כריסטיאן אנדרסן נולד לפני כ־200 שנה בעיר אוזנסה שבדנמרק. אביו היה סנדלר, ואימו – כובסת. אף שההורים עבדו קשה לפרנסתם, המשפחה סבלה ממחסור ומעוני. הנס היה ילד בודד ומתבודד, לא היו לו חברים, אך היה לו דמיון עשיר. אביו בנה לו במת תיאטרון קטנה והנס הכין בובות ותפר להן תלבושות משאריות בדים. בתיאטרון הבובות הקטן שלו הוא הציג מחזות שחיבר על פי סיפורי עם ששמע בסביבתו או על פי סיפורים שהקריא לו אביו מתוך הספרים המעטים שהיו בבית. לפעמים העלה בתיאטרון שלו את אחת ההצגות שראה בתיאטרון המקומי.

כשהנס היה בן 11 מת אביו, והילד נשלח לעבוד כדי לעזור בפרנסת המשפחה. במשך זמן מה היה שוליה של חייט, ואחר כך עבד במפעל לייצור טבק. חלומה הגדול היה להופיע על הבמה כזמר ושחקן. בגיל 14 נסע לבדו לקופנהגן (עיר הבירה של דנמרק), ובזכות קולו הצלול הצליח להתקבל לתיאטרון המלכותי כזמר. אולם אחרי זמן קצר השתנה קולו, כפישקורה בדרך כלל לנערים מתבגרים, ואנדרסן נאלץ לעזוב את התיאטרון. אנשים שהכירו אותו וידעו כמה מוכשר הוא, תמכו בו ועזרו לו להתקבל לבית ספר כדי להשלים את הלימודים שהפסיד בילדותו. אנדרסן כבר היה נער בוגר, ובכל זאת הסכים לשבת בכיתה עם ילדים צעירים ממנו וללמוד. אחרי שסיים את בית הספר, זכה אנדרסן במלגת לימודים באוניברסיטה והמשיך בה את לימודיו.

עד מהרה החל אנדרסן לפרסם סיפורים, שירים ומחזות ולזכות בהכרה. הוא יצא למסעות ברחבי אירופה וכתב ספרים על חוויותיו ועל האנשים שפגש, ביניהם סופרים ידועים ובני אצולה. כשהיה בן 30 פרסם אנדרסן ספר דק ובו ארבע מעשיות שכתב עבור ילדים. הספר התקבל בהתלהבות ואנדרסן המשיך לפרסם עוד ועוד מעשיות, לשמחתם של הקוראים. בין המעשיות המפורסמות ביותר שכתב "בת הים הקטנה", "הזמיר", "אצבעונית" ו"מלכת השלג".

מעשייה ידועה נוספת שכתב אנדרסן היא "הברווזן המכוער". המעשייה מספרת על ברווזן שהיה שונה בגודלו ובצבעו מאחיו הגוזלים. משפחתו דחתה אותו וכל העופות בחצר הציקו לו. הברווזן המסכן נאלץ לברוח ולנדוד ממקום למקום במשך חודשים ארוכים עד שהגיע לאגם צלול. שם הביט בהשתקפותו במים וגילה שהפך לברבור יפהפה. בדומה לברווזן המכוער, אנדרסן, שהיה ילד עני ובעל מראה ייחודי, נאלץ להתמודד עם הצקות ועלבונות, אולם כשבגר זכה לאהדה ולהערצה. הוא היה לסופר אהוב ומפורסם בכל העולם, ומעשיותיו, שתורגמו לשפות רבות, נקראות על ידי ילדים עד עצם היום הזה.

הנסיכה על האפונה

הסיפור הראשון שנקרא הוא על נסיך שרצה להתחתן עם נסיכה אמיתית.

איילו תכונות יש לנסיכה אמיתית לדעתכם?

שתפו בהצעות שלכם. אפשר ליצור ענן מילים שיתופי.

האם הנסיך הצליח בסופו של דבר למצוא נסיכה אמיתית?

קראו את הסיפור לאט ובנחת.

הנסיכה על האפונה

מאת הנס כריסטיאן אנדרסן (תרגום: יעל ולדמן)

[קישור לסיפור](#) מתוך ספר הלימוד: צועדים בדרך המילים לכיתה ג, עמודים 12-13,

הוצאת כנרת, זמורה-ביתן, דביר – מוציאים לאור.

הַנְּסִיכָה עַל הָאֶפּוֹנָה / הַנֶּס כְּרִיסְטִיאַן אַנְדֵרְסֵן, תְּרַגּוּם: יַעֲלֵ וְלֹדְמָן

הִיָּה הִיָּה פַּעַם נְסִיךְ שָׂרְצָה לְהִתְחַתֵּן, אַךְ הִכְלָה הִיָּתָה חַיִּבַּת לְהִיּוֹת נְסִיכָה אֲמִיתִית. הוּא שׁוֹטֵט בְּכָל הָעוֹלָם כְּדִי לְמַצּוֹא אֶת אוֹתָהּ נְסִיכָה אֲמִיתִית, אֲבָל לֹא מְצָא נְסִיכָה כְּזֹאת בְּשׁוּם מְקוֹם. אֲמָנָם הוּא פָּגַשׁ בְּדַרְכּוֹ נְסִיכוֹת רַבּוֹת, אֲבָל אַף פַּעַם לֹא הִיָּה בְּטוֹחַ שֶׁהֵן אַכֵּן נְסִיכוֹת שֶׁל מָמֵשׁ, וְתַמִּיד גִּילָה אֶצְלָן מִשְׁהוּ שֶׁלֹּא הִיָּה אֲמִיתִית. הוּא חָזַר אִפּוֹא הַבֵּיתָה עֲצוּב וּמְדוּכָא, כִּי רָצָה כָּל כֶּךָ נְסִיכָה אֲמִיתִית. עָרַב אֶחָד הַתְּחוּלְלָה סוּפָה נוֹרְאָה: בְּרָקִים הִבְרִיקוּ, רְעָמִים הִרְעִימוּ, וְגֶשֶׁם עִז נִיתַךְ אֶרְצָה, מָמֵשׁ זָוּעָה! לִפְתַּע נִשְׁמְעוּ דְּפִיקוֹת עַל שַׁעַר הָאֲרָמוֹן וְהַמֶּלֶךְ הִזְקוּ הַלֵּךְ לִפְתּוֹחַ אֶת הַשַּׁעַר.

בַּחוּץ עָמְדָה נְסִיכָה וּבִיקְשָׁה לְהִיכָנֵס לְאֲרָמוֹן וּלְהִישָׂאָר שֵׁם בְּלִילָה. אֲבָל אֱלוֹהִים אֲדִירִים, אִיךְ שֶׁהִיא נִרְאָתָה בְּסוּפָה וּבְגֶשֶׁם! הַמַּיִם גָּלְשׁוּ עַל שַׁעְרָה וְנִטְפוּ מֵהַבְּגָדִים שֶׁלָּהּ, נִכְנְסוּ דֶרֶךְ חֲרֻטוּמֵי נַעֲלֶיהָ וַיֵּצְאוּ מֵהָעֵקֶבִים, וּבְכָל זֹאת הִיא אָמְרָה שֶׁהִיא נְסִיכָה אֲמִיתִית.

"אֶת הָעֵינַיִן הַזֶּה עוֹד נִבְרַר, חֲשָׁבָה הַמֶּלֶכָה הִזְקֵנָה, אֲבָל לֹא אָמְרָה דְּבַר. הִיא הִלְכָה בְּשִׁקְט־בְּשִׁקְט לְחֹדֶר הַשִּׁינָה, הִסִּירָה מֵהַמִּיטָה אֶת כָּל הַמְצָעִים וְהִנִּיחָה אֶפּוֹנָה עַל תְּחִתִּית הַמִּיטָה. אַחֵר כֶּךָ נִטְלָה עֶשְׂרִים מְזָרְנִים וְעָרְמָה אוֹתָם מֵעַל הָאֶפּוֹנָה, וּמֵעַל הַמְזָרְנִים פָּרְשָׁה עוֹד עֶשְׂרִים שְׂמִיכוֹת מְפֹלֶמֶת בְּרוֹוֹזִים. שֵׁם הַשְּׂכִיבֹו אֶת הַנְּסִיכָה לִישׁוֹן. בְּבוֹקֵר שָׁאֵלָה אוֹתָהּ הַמֶּלֶכָה אִיךְ עָבַר עָלֶיהָ הַלַּיְלָה.

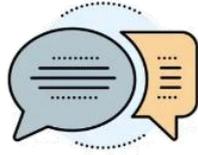
"זֶה הָיָה נֹרָא!" עֲנֵתָה הַנְּסִיכָה. "לֹא עֲצַמְתִּי עַיִן אֲפִילוֹ לְרַגְעַ! כָּל הַלַּיְלָה! מָה הָיָה שָׁם בְּמִיטָה? שָׁכַבְתִּי עַל מִשְׁהוֹ קֶשֶׁה, וְעַכְשָׁיו כָּל הַגּוֹף שָׁלִי שָׁחֹר וְכָחֹל! זֶה הָיָה מִמֶּשׁ סִיּוֹט!" אִז הִבִּינוּ כֹּלָם שֶׁהִיא אֵכֶן נְסִיכָה אֲמִיתִית, כִּי חֶשֶׁה בְּאֶפְוֶנָה מִבְּעַד לְעֵשָׂרִים הַמְזָרְנִים וְלְעֵשָׂרִים הַשְּׂמִיכוֹת מְפֹלָמֶת הַבְּרוּזִים. רַק נְסִיכָה אֲמִיתִית יְכוּלָה לְהִיּוֹת רְגִישָׁה כָּל כָּף.
הַנְּסִיךְ נָשָׂא אוֹתָה לְאִישָׁה, כִּי הָיָה בְּטוֹחַ לְגַמְרֵי שְׂמָצָא סוּף-סוּף נְסִיכָה אֲמִיתִית. אֶת הָאֶפְוֶנָה צִירְפוֹ לְאוֹסֵף הַמְלָכוֹתֵי שֶׁל חֶפְצֵי הָאוֹמָנוּת, וְשֵׁם עֲדִיין אֶפְשָׁר לְרֹאוֹת אוֹתָה, אִם אָף אֶחָד לֹא גָנַב אוֹתָה בִּינְתָיִים.
וְהַסִּפּוּר הַזֶּה סִּפּוּר אֲמִיתִי הוּא. (מתוך: ספר האגדות של אנדרסן, הוצאת כנרת)

ענו על השאלות הבאות:

1. הנסיכה שהופיעה בארמון בזמן סופה, אמרה שהיא נסיכה אמיתית.

מדוע החליטה המלכה לבדוק אם היא אכן כזו?

2. כיצד בדקה המלכה שהנסיכה אמיתית?

דונו בשאלות הבאות בזוג או בקבוצה:

1. בסיפור כתוב שהמלכה "לא אמרה דבר" על המבדק שתכננה לערוך לנסיכה. מדוע היא שמרה את דבר המבדק בסוד?
2. על פי הסיפור, מהי התכונה המייחדת נסיכות אמיתיות? האם זו תכונה חשובה לדעתכם? הסבירו.
3. באוסף מלכותי של חפצי אומנות אפשר למצוא ציורים, פסלים, תכשיטים ועוד פריטים מיוחדים ויקרי ערך. בסיפור שקראנו צירפו את האפונה לאוסף המלכותי למרות שהיא נחשבת למאכל פשוט וזול. מדוע לדעתכם?
4. היצירה מסתיימת במשפט "והסיפור הזה סיפור אמיתי הוא." האם הסיפור אמיתי לדעתכם? נמקו.

פעילויות בעקבות קריאת הסיפור "הנסיכה על האפונה"

פעילות 1: התבוננות במגזרת נייר של אנדרסן

היזעתי?!

כישרונו האומנותי ודמיונו העשיר של הנס כריסטיאן אנדרסן באו לידי ביטוי לא רק בסיפורים שכתב אלא גם במגזרות הנייר שיצר. מצויד במספרים, אנדרסן נהג להכין מגזרות נייר לחבריו ולילדיהם. לפעמים הוא היה מספר סיפור תוך כדי גזירה ובסיומו היה חושף את המגזרת המוגמרת. אנדרסן יצר מאות מגזרות והן שמורות במוזיאון אוֹדֶנְסֶה ובאוספי אומנות שונים.

זוהי מגזרת נייר שיצר אנדרסן. התבוננו בה היטב. הבחנתם בברבורים?

מה עוד אתם רואים?

פעילות 2: הכנת מגזרות נייר

הכינו מגזרת נייר משלכם:

1. קפלו נייר לשניים.

2. ציירו עליו חפץ, צמח, בעל חיים או אדם. הוא יכול להיות חצוי או שלם. דאגו שחלק מסוים בציור יגע בקיפול של הדף. בדוגמה שמשמאל המקור והחזה של הברבור נוגעים בקיפול.

3. גזרו את הציור, אך הימנעו מחיתוך החלקים הנוגעים בקיפול: בקדמת הברבור ובקצה המקור שלו (בדוגמה שמשמאל).

4. כעת פתחו את הקפל.

5. והינה התוצאה:

רוצים להכין עוד סוג של מגזרת נייר? פאלואפי ההנחיות.

1. קפלו נייר בגודל A4 לרוחב פעם אחת, כמו בדוגמה. אורך החלק המקופל כ-6 ס"מ.

2. ואז קפלו את הנייר שוב ושוב... אפשרות אחרת היא לקפלו כמו אקורדיון.

3. בסופו של דבר ייווצר מלבן מוארך. אם נותרת שארית, יש לגזור אותה.

4. ציירו חפץ, צמח, בעל חיים או אדם. צרו מגע בינו ובין הקפלים מימין ומשמאל. ראו כיצד הידיים והחצאית של הרקדנית נוגעות בקפלים.

5. גזרו את הציור, אך היזהרו שלא לחתוך את החלקים הנוגעים בקפלים.

6. סיימנו לגזור. עכשיו הגיע הזמן לפתוח את הקפלים ולראות מה יצא.

7. והינה התוצאה.

פעילות 3: "האפונה נגנבה!"

בסיום הסיפור "הנסיכה על האפונה" מגלים לנו שהאפונה שעליה ישנה הנסיכה, צורפה לאוסף המלכותי של חפצי האומנות ושהיא נמצאת שם עד היום, אם איש לא גנב אותה בינתיים.

ואם באמת גנבו אותה?

הצמנה אכתובה

חברו ידיעה בעיתון על גניבת האפונה והעניקו לה כותרת מקורית.

השאלות שלהלן יסייעו לכם לכתוב את הידיעה:

- א. איפה אירעה הגניבה ומתי?
- ב. האם ידוע כיצד היא בוצעה?
- ג. האם נגנבו פריטים נוספים?
- ד. איך הגיבו בני משפחת המלוכה לגניבת האפונה?
- ה. האם למשטרה יש קצה חוט שיאפשר לה למצוא את הפושעים?

מהי ידיעה?

הידיעה היא טקסט מידעי-סיפורי על אירוע אקטואלי מעניין ומטרתו להביא בפני הקוראים (או הצופים או המאזינים) מידע מעודכן, מעניין ורלוונטי. הטקסט מתפרסם באמצעי התקשורת כגון עיתון, רדיו, טלוויזיה וערוצי תקשורת דיגיטליים. הידיעה צריכה לעורר את סקרנותו של הקורא (או הצופה או המאזין). הידיעה מתמקדת בדרך כלל בעובדות ולא בפרשנות. עם זאת, עמדתו מביא הידיעה יכולה לבוא לידי ביטוי בבחירת הפריטים המובאים, בסדר הופעתם ובבחירת המילים לתיאור האירוע.

הידיעה בנויה כך:

- **כותרת** מעוררת סקרנות או כותרת המסכמת את עיקר הידיעה
 - **כותרת משנה** המוסיפה פרטים (בידיעות קצרות נהוג לוותר עליה) פתיח מעניין
 - **גוף הידיעה** – ולבסוף –
- הידיעה עונה על חמש שאלות: מי? מה? מתי? מדוע? באיזה מקום? ויש השואלים גם איך? כיוון שחמש השאלות העיקריות מתחילות באות מ', הן נקראות בפי העיתונאים "חמש המ"מים".

לקוח מהערך "סוגי כתיבה עיתונאית" בספרייה הווירטואלית של מט"ח.

<https://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=2086>

פעילות 4: תיאטרון קריאה

בסיפור "הנסיכה על האפונה" יש מספר "יודע הכל" המדווח לנו על ההתרחשויות

וארבע דמויות: **הנסיך, המלך, המלכה והנסיכה.**

ב"תיאטרון קריאה" קבוצה של אנשים קוראת סיפור בקול רם, כשלכל קורא יש

תפקיד שונה; אחד קורא את דברי המספר, והאחרים קוראים את דברי הדמויות.

תיאטרון קריאה הוא כמעט כמו הצגה, אלא שבמקרה זה, לא צריך ללמוד את התפקיד

בעל פה כיוון שכולם קוראים מתוך הדף.

בעמודים הבאים תמצאו **תסריט** שנכתב על פי הסיפור "הנסיכה על האפונה".

הציצו בתסריט.

ראיתם איך הוא בנוי? בצד ימין כתוב מי הדובר וליד שמו כתובים דבריו.

הנסיכה על האפונה

תסריט

- המספר:** פעם היה נסיך שרצה להתחתן, אך הכלה הייתה חייבת להיות נסיכה אמיתית.
- הנסיך:** לא נסיכה "בכאילו", לא נסיכה בערך, אלא נסיכה אמיתית.
- המספר:** כן, כמו שאמרתי.
- הנסיך:** חיפשתי נסיכה אמיתית בכל העולם. איפה לא הייתי?! בדנמרק, בשוודיה, ביוון, אפילו בישראל, אבל לא הצלחתי למצוא נסיכה אמיתית בשום מקום.
- המספר:** גם לא בישראל?
- הנסיך:** אמנם פגשתי נסיכות רבות, אבל אף פעם לא הייתי בטוח שהן נסיכות של ממש. תמיד היה אצלן משהו...
- המספר:** מוזר?
- הנסיך:** לא... תמיד היה אצלן משהו לא אמיתי.
-
- המספר:** ההורים של הנסיך היו מודאגים מאוד.
- המלכה:** יקירי, מה נעשה עם הבן שלנו?
- המלך:** מה הבעיה?
- המלכה:** הוא הסתובב בכל העולם ועדיין לא מצא כלה.
- המלך:** לפעמים לא מוצאים מייד.
- המלכה:** אבל ראית איך הוא חזר הפעם?
- המלך:** איך הוא חזר? הוא נראה לי בסדר גמור, יפה כמו אבא שלו...
- המלכה:** אוי, באמת! לא ראיתי כמה הוא עצוב ומדוכא!?

- המספר:** ערב אחד התחוללה סופה נוראה. רעמים, ברקים, גשם שוטף – פשוט זוועה!
לפתע נשמעו דפיקות בשער הארמון.*
- המלכה:** שמעת?
המלך: מה?
המלכה: מישהו דופק בשער הארמון.
המלך: בשעה כזו?!
המלכה: נו, תבדוק מי זה.
המלך: למה אני?
המלכה: כי אני בדקתי בפעם הקודמת, נו קדימה!

- המספר:** המלך הזקן ניגש לשער.
המלך: מי שם?
הנסיכה: נסיכה.
המלך: נסיכה?
הנסיכה: כן. אפשר להיכנס לארמון ולישון אצלכם הלילה?
המספר: המלך פתח את השער והסתכל על הנסיכה.
המלך: אל אלוהים איך שאת נראית! כולך נוטפת מים, מהשיער עד הנעליים!
הנסיכה: אולי אני לא נראית מי יודע מה, אבל אני נסיכה אמיתית.
המספר: המלך הכניס את הנסיכה פנימה.

- המלכה:** נסיכה אמיתית? אני בכלל לא בטוחה.
המספר: המלכה הלכה בשקט בשקט אל חדר השינה, ניגשה למיטה והניחה על התחתית שלה אפונה. אחר כך ערמה על המיטה עשרים מזרנים.
המלכה: [לקהל] זה לא פשוט בכלל. הרמתם פעם מזרן?
המספר: ועל המזרנים הניחה עוד עשרים שמיכות.

- המלכה:** [לנסיכה] יקירתי, המיטה שלך מוכנה. [לקהל] עכשיו נראה מה יקרה.
-
- המספר:** כולם הלכו לישון ולמוחרת אכלו יחד ארוחת בוקר.
- המלכה:** נו, יקירתי, איך עבר עלייך הלילה?
- הנסיכה:** אל תשאלי! זה היה פשוט נורא!
- המלכה:** באמת?
- הנסיכה:** לא ישנתי אפילו רגע. כל הזמן הסתובבתי והתהפכתי. מה היה שם במיטה?
נראה לי ששכבתי על משהו קשה. כל הגוף שלי כחול ושחור.
- הנסיך:** אוי! אני ממש מצטער לשמוע.
- המלכה:** אני דווקא לא.
- המלך:** יקירתי!
- המלכה:** עכשיו אגלה לכם סוד. אתמול בלילה הנחתי אפונה על תחתית המיטה ועליה ערמתי עשרים מזרנים ועשרים שמיכות.
- המלך:** ואם הנסיכה הרגישה באפונה מבעד לכל המזרנים והשמיכות, זה סימן שהיא...
- הנסיך:** נסיכה אמיתית!
- המלכה:** בדיוק! כי רק נסיכה אמיתית יכולה להיות רגישה כל כך.
- הנסיך:** סוף סוף מצאתי נסיכה אמיתית!
- המספר:** הנסיך מיד נשא את הנסיכה לאישה.
- המלך:** ומה קרה לאפונה?
- המספר:** את האפונה הוסיפו לאוסף התכשיטים המלכותי ושם היא נמצאת עד היום...
- המלכה:** אם אף אחד לא גנב אותה בינתיים.
- המספר:** והסיפור שזה עתה שמעתם – סיפור אמיתי הוא.

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות – הפיקוח על הוראת העברית ביסודי

בגדי המלך החדשים

האם אתם יודעים מהי אריגה ומה עושה האורג?

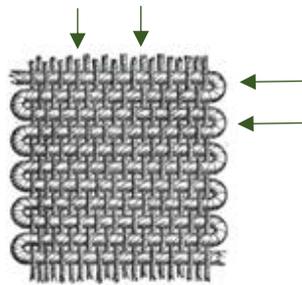
שוחחו ביניכם ושתפו בידע שלכם.

עכשיו למדו על מלאכת האריגה.

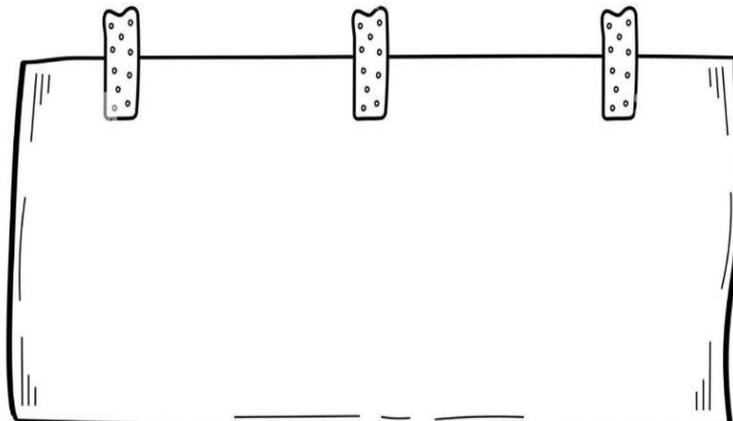
אריגה היא מלאכה שבה מייצרים אריג, כלומר בד.

איך עושים זאת? משתמשים במכשיר שנקרא **נול**. יש סוגים שונים של נולים והם באים בכל מיני גדלים.

האורג מותח חוטים לאורך הנול (אלה נקראים **חוטי שתי**) ואז משחיל ביניהם, מצד לצד, **חוטי ערב**.

צפו ב**סרטון** וראו כיצד האורגת משתמשת בנול.

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות – הפיקוח על הוראת העברית ביסודי

כיום רוב האריגה מתבצעת באמצעות מכונות אריגה ולא בעבודת יד.

בסיפור "**בגדי המלך החדשים**" נפגוש שני אורגים הטוענים שהם מייצרים אריג יוצא מגדר הרגיל.

מהי התכונה המיוחדת של האריג?

האם האורגים דוברי אמת? נגלה מייד.

קראו את הסיפור "בגדי המלך החדשים" לאט ובנחת.

בגדי המלך החדשים

מאת האנס כריסטיאן אנדרסן

תרגום: יעל ולדמן

[קישור לסיפור](#) מתוך ספר הלימוד: צועדים בדרך המילים לכיתה ה', עמודים 82-85,

הוצאת כנרת, זמורה-ביתן, דביר – מוציאים לאור.

בגדי המלך החדשים / הנס כריסטיאן אנדרסן

היה היה פעם מלך שאהב כל כך בגדים יפים וחדשים, עד שהוציא את כל כספו על מלבושים ועל קישוטים נאים, כיאה למעמדו. הוא לא התעניין בחיילים שלו, לא התעניין בתיאטרון ואפילו לא בנסיעה במרכבה שלו, אלא אם כן ביקש להציג לראווה את בגדיו החדשים. היה לו בגד מיוחד לכל שעה משעות היום, ואם נהוג לומר בדרך כלל על מלכים: "הוא יושב על כס המלכות שלו", הרי עליו אמרו תמיד: "המלך יושב בארון הבגדים שלו". בעיר הגדולה שהמלך התגורר בה היו החיים מהנים ומעניינים. בכל יום הגיעו לעיר מבקרים רבים, ויום אחד הגיעו אליה גם שני נוכלים. הם הודיעו ברבים שהם מיומנים במלאכת האריגה ויכולים לארוג את האריג היפה ביותר שאפשר להעלות על הדעת. לא זו בלבד שהצבעים והדוגמה של הבד יפים מאין כמותם, אלא שלבגדים העשויים מהאריג הזה תכונה מיוחדת במינה: אנשים טיפשים ללא תקנה או אנשים שאינם ראויים לתפקידם לא מסוגלים לראות אותם.

"אלה בדיוק הבגדים שאני צריך", חשב המלך. "אם אלבש אותם, אוכל לגלות מיד אילו אנשים בממלכה שלי לא ראויים לתפקידים שהם ממלאים. ואוכל גם להבחין בין החכמים לטיפשים! כן, אני חייב להשיג את הבד הזה, ומיד!" והוא נתן לנוכלים כסף רב כדי שיתחילו תכף ומיד בעבודה.

שני הנוכלים הציבו שם שני נולים, העמידו פנים שהם עובדים - אבל לא הניחו דבר על הנול. בלי כל היסוס הם דרשו את המשי העדין ביותר ואת הזהב הטהור ביותר, אבל הכניסו אותם לתוך התיקים שלהם והמשיכו לשבת לפני הנולים הריקים עד שעות הלילה המאוחרות.

"אני כל כך רוצה לדעת איך מתקדמת מלאכת האריגה של הבד הזה!" חשב המלך, אבל הוא גם דאג קצת, כי זכר שאנשים טיפשים וגם אלה שאינם ראויים לתפקידם לא מסוגלים לראות את האריג. מובן שלא היה לו ספק בנוגע לכישוריו, אבל ליתר ביטחון הוא החליט לשלוח תחילה מישהו אחר לבדוק את מצב העניינים. בינתיים כבר שמעו כל אנשי העיר על תכונתו המיוחדת של הבד, וכולם היו סקרנים לגלות כמה השכנים שלהם טיפשים או לא מתאימים לתפקידיהם.

"אשלח את השר הישר והזקן שלי לראות את הבד!" חשב המלך. "הוא נבון, יש לו שכל ישר, ואין מישהו שמתאים למלא את התפקיד שלו יותר ממנו. הוא מתאים יותר מכולם לבדוק את האריג."

וכך הלך השר הישר והזקן לאלום שישבו בו הנוכלים ועבדו מול הנולים הריקים. "אוי ואבוי!" חשב השר הישר והזקן ופער זוג עיניים ענקיות. "אני לא מצליח לראות שום דבר על הנולים האלה!" אבל הוא לא אמר את הדברים האלה בקול.

שני הנוכלים הזמינו אותו באדיבות רבה להתקרב וביקשו לדעת אם הדוגמה והצבעים יפים בעיניו. הם הצביעו על הנול הריק, והשר הזקן והמסכן התאמץ ואימץ את עיניו - אבל לא ראה דבר, כי לא היה שם משהו שאפשר לראות.

"אלוהים אדירים!" חשב לעצמו, "האם זה סימן שאני טיפש? על אפשרות כזאת לא חשבתי בכלל, ואסור שמישהו יגלה את זה! ואולי אני לא ראוי למשרה שלי? לא, אסור לי בשום פנים ואופן להודות שאני לא מצליח לראות את האריג!"

"למה אתה שותק ולא אומר שום דבר?" שאל אחד האורגים.

"מממ, איזה בד יפה! ממש מקסים!" אמר השר הזקן ובחן את האריג מבעד למשקפיו,

"איזו דוגמה! אילו צבעים! כן, אספר למלך שהבד מוצא חן בעיני באופן מיוחד!"

"אנחנו שמחים לשמוע!" אמרו שני האורגים, ואחר כך ציינו את שמות הצבעים והסבירו את תבנית הדוגמאות המיוחדות. השר הזקן הקשיב בתשומת לב רבה, כדי שיוכל לחזור על דבריהם באוזניו של המלך כשיתייצב לפניו. ואכן, כך עשה.

עכשיו דרשו הנוכלים עוד כסף, עוד משי ועוד זהב כדי שיוכלו להתקדם באריגה. אבל את כל מה שקיבלו הכניסו לכיסיהם, ועל הנול לא כרכו אפילו חוט בודד אחד, אף על פי שהמשיכו לארוג כמו קודם מול הנול הריק.

זמן קצר אחר כך שלח המלך פקיד הגון נוסף אל האורגים, כדי שגם הוא יוכל לבדוק איך מתקדמת העבודה ולברר מתי תסתיים מלאכת ההכנה של האריג. ממש כמו שקרה במהלך ביקורו של השר שבא לפניו, כך גם הוא לא ראה דבר אף על פי שאימץ את עיניו - כי הנול ניצב שם, עירום מכל חוט.

"פיסת אריג יפה, נכון?" אמרו שני הנוכלים בשעה שהציגו בפניו את עבודתם והסבירו לו את תבנית הדוגמאות היפות, שלא נראו שם כלל.

"אני לגמרי בטוח שאני לא טיפש!" חשב האיש, "ולכן המסקנה היחידה האפשרית היא שאני לא ראוי למשרה הטובה שלי. זה לא נעים וגם מוזר מאוד! אבל אסור לי לגלות את הסוד הזה בשום פנים ואופן!" וכך שיבח את האריג שלא ראה כלל ואמר שהוא מרוצה מאוד מגוני הצבע היפים ומהדוגמה המרהיבה. "אכן, האריג מרהיב ביופיו!" אמר למלך.

כל אנשי העיר דיברו על הבד היפה, ועכשיו גם המלך רצה לראות את השניים אורגים אותו על הנול.

מלווה בחבורת אנשים נבחרת, ובהם גם שני הפקידים הזקנים והטובים שביקרו שם לפני כן, ניגש המלך אל שני הנוכלים הערמומיים. השניים המשיכו להעמיד פנים כאילו הם אורגים במלוא המרץ, אבל בלי זכר לחוט על שני הנולים.

"נכון שהבד הזה מקסים?" אמרו שני הפקידים הטובים. "ואיל נא הוד מלכותך להתבונן בדוגמה ובצבעים!" והם הצביעו על הנול הריק, כי היו בטוחים שכל האחרים רואים את האריג.

"מה קורה פה?" חשב המלך בלבו, "אני לא מצליח לראות כאן שום דבר! זה איום ונורא! האם ייתכן שאני טיפש? ואולי אני לא ראוי להיות מלך? הרי זה הדבר הגרוע ביותר שיכול לקרות לי!" ובקול אמר: "כן, האריג הזה יפה מאוד! אין ספק שאתם ראויים לשבחים הנלהבים ביותר!" הוא הנהן כדי להפגין את

את ידיהם לרצפה - כאילו ביקשו ליטול את השובל. אחר כך צעדו בסך והעמידו פנים כאילו הם נושאים אותו בחלל האוויר. הם לא העזו להודות בעובדה שלא מצאו דבר לאחוז בו ולהניפו.

כך צעד המלך בתהלוכה מתחת לאפריון המפואר, וכל האנשים שעמדו ברחוב וגם אלה שהסתכלו מהחלונות אמרו: "אלוהים אדירים, מעולם לא ראינו בגדים יפים כל כך, בגדי המלך החדשים נפלאים! איזה שובל מקסים! איזו גזרה מושלמת!" איש לא העז להודות שהוא לא רואה דבר, כי במקרה כזה ייחשב כמי שאינו מתאים לתפקידו - או לטיפש גמור. אף לא אחד מבגדיו הקודמים של המלך זכה להצלחה גדולה כזאת.

"אבל המלך עירום!" אמר ילד קטן.

"אלוהים אדירים, תשמעו את מה שהילד התם הזה אומר!" אמר אביו, וכל אחד מהנוכחים לחש באוזניו שכנו את דברי הילד.

"המלך עירום!" צעק לבסוף הקהל כולו. רעד עבר בכל גופו של המלך, כי חשש שהם צודקים, אבל מיד חשב בלבו: "אני חייב להמשיך זקוף אף יותר מתמיד, ואנשי חצרו הלכו אחריו ונשארו את השובל שלא היה שם בכלל.

(תרגום: יעל ולדמן, מתוך: ספר האגדות של אנדרסן, הוצאת כנרת זמורה-ביתן)

שביעות רצונו ובחן בעיניו את הנול הריק. הוא לא היה מוכן להודות שאיננו רואה דבר. כל אנשי הפמליה שהגיעו עם המלך אימצו את עיניהם, אבל לא הפיקו מכך תועלת רבה מזו שהפיקו קודמיהם. אף על פי כן אמרו, ממש כמו המלך, "איזה אריג מקסים!" ויעצו לו להכין מהבד החדש והיפה הזה בגד שיוכל ללבוש בפעם הראשונה בתהלוכה הגדולה שלקראתה התכוננו הכול באותו זמן. תשבחות כמו: "נהדר! עדין! מעולה!" נשמעו מכל עבר, וכולם הביעו שביעות רצון מהאריג. המלך העניק לכל אחד מהנוכלים את התואר "אביר הנול", וגם סמל אבירות שהיה אפשר לתלות בלולאת הכפתור.

לפני צאתה של התהלוכה לדרך ברחובות העיר, נשארו הנוכלים ערים במשך כל הלילה וכילו יותר משישה-עשר נרות, כדי שכולם יוכלו לראות עד כמה הם טורחים ועמלים כדי לסיים את תפירתם של בגדי המלך החדשים. הם העמידו פנים שהם מסירים את האריג מעל הנול, גוזרים וחותכים במספרים גדולים - את חלל האוויר, לאמיתו של דבר, ממש כשם שתפרו במחט תפירה ללא חוט - ולבסוף גם אמרו: "זהו, הבגדים מוכנים!"

המלך בכבודו ובעצמו הגיע בלוויית אנשי חצרו הרמים מכולם במעמדם ובדרגתם, וכל אחד מהנוכלים הגביה זרוע אחת מעלה-מעלה, כאילו אחזו באריג. הם אמרו: "הנה המכנסיים, ועכשיו החולצה, וזה המעיל," וכך המשיכו לנקוב בשמו של כל אחד מפרטי הלבוש. אחר כך אמרו גם: "הבגדים האלה קלים כמו קורי עכביש, וכשלובשים אותם נדמה שדבר לא מכסה את הגוף. אבל זו בדיוק מעלתם של הבגדים העדינים האלה."

"נכון מאוד," אמרו כל בני הלוויה, אף על פי שלא יכלו לראות דבר, כי לא היה שם דבר שאפשר לראותו.

"ועכשיו, אם הוד רוממותו המלכותי יואיל בטובו לפשוט את בגדיו," אמרו הנוכלים, "נוכל לעזור לו בלבישת הבגדים החדשים שם, לפני המראה הגדולה!"

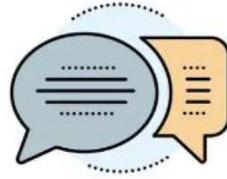
ואכן, המלך פשט את כל בגדיו, עד האחרון שבהם, והנוכלים העמידו פנים כאילו הם עוזרים לו ללבוש את בגדיו החדשים, פריט אחר פריט. הם אחזו במוותניו כאילו התכוונו לכרוך סביבם דבר-מה, כלומר את החגורה הרחבה, והמלך פנה לכאן ולכאן לפני המראה כאילו הוא נהנה להתבונן בהשתקפותו בה. "נהדר, כמה שהבגדים האלה יפים והולמים את המלך! איזו גזרה נפלאה!" אמרו כולם. "איזו דוגמה! אילו צבעים! הלבוש הזה באמת מלכותי מאוד!"

לבסוף נכנס ראש הטקס והודיע: "האפריון שיינשא במהלך התהלוכה מעל ראשו של הוד רוממותו כבר ממתין בחוץ!"

"אני מוכן!" ענה המלך, "נראה שהבגד הולם אותי, נכון?" והוא פנה פעם נוספת לכאן ולכאן לפני המראה, כי נאלץ להעמיד פנים כאילו הוא בוחן את לבושו המפואר.

אנשי החצר שהיו אמורים לשאת את השובל המלכותי רכנו מטה-מטה והושיטו

מה דעתכם על הסיפור? שתפו את חבריכם.

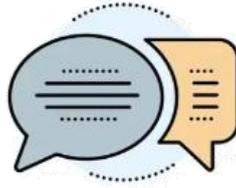

ענו על השאלות הבאות:

1. על רוב המלכים נהוג לומר: "הוא יושב על כס המלכות שלו", אך על המלך בסיפור אומרים תמיד: "המלך יושב בארון הבגדים שלו". מה ניתן ללמוד מעובדה זו על המלך ועל מידת התאמתו לתפקידו הרם?

2. על פי שני ה"אורגים", מי אינו מסוגל לראות את הבגדים העשויים מהאריג המיוחד שלהם? (שימו לב – מדובר בשני סוגי אנשים).

דונו בשאלות הבאות בזוג או בקבוצה:

- כל המבוגרים בסיפור מעמידים פנים שהם רואים את האריג שהכינו הנוכלים. מדוע הם חוששים כל כך להודות שהם אינם רואים את האריג "המיוחד"?
- הילד הקטן הוא הראשון שאומר בקול שהמלך עירום. למה דווקא הוא לדעתכם?
- לאחר שכל הקהל צעק "המלך עירום!", המלך המשיך לצעוד בגאווה רבה ובראש זקוף. למה? מה הייתם מיעצים לו לעשות?
- האם כתוב בסיפור מה קרה לנוכלים אחרי התהלוכה? אם אתם הייתם מחברים את הסיפור, מה היה קורה לנוכלים אחרי חשיפת האמת?

הידעתם?!

הסיפור "בגדי המלך החדשים" פורסם בשנת 1837 והיה לאחד הסיפורים הנפוצים והידועים בעולם. צעקת הקהל בסיפור – "המלך עירום!" – אף הפכה לביטוי בשפה העברית. כשאומרים על אדם ש"המלך עירום", מתכוונים לומר שיש פער גדול בין התדמית שלו לבין מי שהוא באמת. ייתכן שלאותו אדם יש תואר מכובד או תפקיד חשוב, אך בפועל אין לו היכולות והכישורים שמייחסים לו. מטרת האמירה "המלך עירום" היא לשים קץ לאחיזת העיניים ולחשוף את האמת.

פעילויות בעקבות קריאת הסיפור "בגדי המלך החדשים"

פעילות 1: מה קרה פה?

בסיפור "בגדי המלך החדשים" מתרחשים כל מיני אירועים מעניינים. מספרו את האירועים על פי סדר התרחשותם – מהאירוע הראשון [1] עד האירוע האחרון [11]. אפשר גם לגזור את המשפטים ולסדרם על השולחן.

מספר	האירועים
	המלך נתן לנוכלים כסף רב כדי שיכיניו לו את האריג המיוחד.
	המלך הלך לבדוק את האריג בעצמו ואף שלא ראה דבר, שיבח את האריג.
	הנוכלים "הלבישו" את המלך בבגדיו החדשים.
	פעם היה מלך שהתעניין בבגדים יותר מאשר בענייני הממלכה שלו.
	כל הקהל שצפה בתהלוכה צעק: "המלך עירום!", אך המלך המשיך לצעוד בגאווה.
	המלך צעד בתהלוכה וכל האנשים ברחוב התפעלו מבגדיו החדשים.
	המלך שלח את השר הישר והזקן לבדוק את האריג. השר לא ראה דבר, אך אמר שהבד ממש מקסים.
	שני נוכלים הגיעו לממלכתו ואמרו שהם יכולים לארוג אריג שטיפשים חסרי תקנה או אלה שאינם ראויים לתפקידם אינם מסוגלים לראות.
	פקיד הגון נוסף נשלח אל האורגים. גם הוא דיווח למלך שהאריג מרהיב ביופיו.
	אנשי הפמליה יעצו למלך להכין בגד מהבד החדש והיפה וללבוש אותו בתהלוכה.
	ילד קטן אמר: "אבל המלך עירום!"

פעילות 2: לקרוא מחשבות

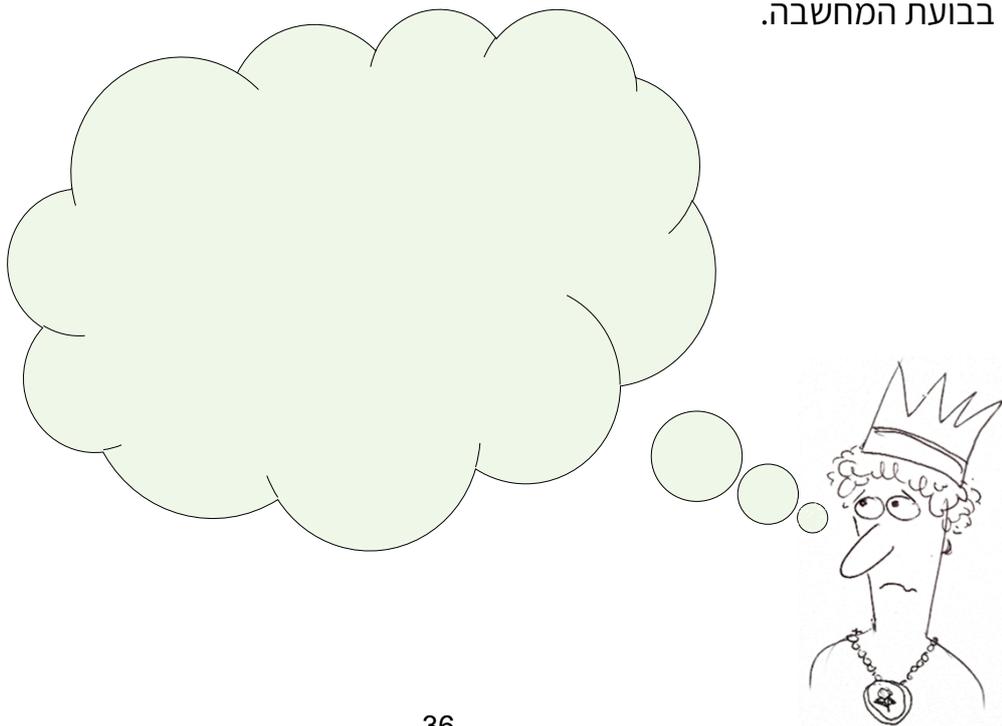
המספר של "בגדי המלך החדשים" מכונה **מספר יודע כול**. למה? כי הוא יודע הכול! הוא יודע פרטים שהדמויות בסיפור אינן יודעות, למשל, שהאורגים שהגיעו לעיר הם נוכלים. הוא אפילו יודע מה הדמויות חושבות ומרגישות! כן, כן, הוא ממש יכול לקרוא את המחשבות שלהן ולגלות מה מסתתר בליבן. אתם זוכרים מה קרה כאשר השר הזקן והישר נשלח לבדוק את האריג? הוא לא ראה שום בד כמובן, אלא שני נולים ריקים. "אלוהים אדירים", חשב לעצמו, "האם זה סימן שאני טיפש? על אפשרות כזו לא חשבתי בכלל, ואסור שמישהו יגלה את זה! ואולי אני לא ראוי למשרה שלי? לא, אסור לי בשום פנים ואופן להודות שאני לא מצליח לראות את האריג!".

שימו לב – השר הזקן והישר לא אמר בקול רם שהוא אינו רואה את האריג ושהוא חושש שיגלו שהוא טיפש או לא ראוי לתפקידו. את הדברים האלה הוא אמר לעצמו בלב, בלי שאף אחד ישמע. אבל אנחנו, הקוראים, יודעים בדיוק מה הוא חשב בזכות המספר –

מספר יודע כול.

משימה:

חפשו בסיפור מחשבה העולה בראשו של המלך (יש כמה כאלה בטקסט) וכתבו אותה בבועת המחשבה.

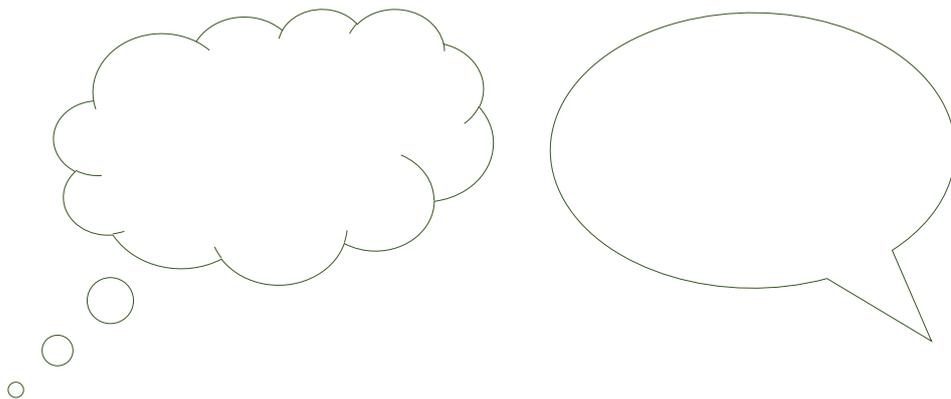

פעילות 3: ביטוי בציור

האם אתם מכירים את הביטוי "אחד בפה ואחד בלב"?
כך נאמר על אדם שאומר דבר אחד ("אחד בפה") אך חושב דבר אחר ("אחד בלב").
זהו אדם צבוע; אפשר לתארו גם כדו־פרצופי.
הסבירו כיצד הביטוי הזה קשור למה שמתרחש בסיפור "בגדי המלך החדשים".

משימה:

ציירו התרחשות אחת מתוך הסיפור. הוסיפו לציור בועות דיבור וגם בועות מחשבה באופן שימחיש את הביטוי "אחד בפה ואחד בלב".
מי שרוצה יכול להכין רצועת קומיקס שלמה.

פעילות 4: מפעילים את הדמיון

הנוכלים שהגיעו לעיר טענו שהם יודעים לארוג אריג שרק אנשים מסוימים מסוגלים לראות. בואו נחשוב על עוד אריגים דמיוניים שיש להם תכונות מיוחדות. למשל, אריג שכל מי שמתכסה בו הופך לרואה ואינו נראה.

א. הציעו שלושה אריגים דמיוניים:

1.
2.
3.

ב. בחרו אריג דמיוני אחד וחברו סיפור סביבו.

הנה כמה שאלות שיכולות לסייע לכם:

- איפה הסיפור מתרחש – בממלכה רחוקה, כאן או במקום אחר?
- מיהם גיבורי הסיפור?
- האם האריג המיוחד יוצר או פותר בעיה?
- איך הסיפור מסתיים?

פעילות 5: סוף לסיפור

כתבו סוף אחר לסיפור "בגדי המלך החדשים". את הסוף שלכם התחילו מהנקודה

שבה הילד הקטן אומר: "אבל המלך עירום!"

מתלבטים איך לשנות את הסוף של הסיפור? אולי השאלות הבאות יעזרו לכם:

- איך יגיב האב לדברי בנו – כמו בסיפור המקורי?
- כיצד יגיבו האנשים ברחוב?
- מה יעשה המלך?
- האם נדע הפעם מה קרה לנוכלים אחרי שהסתיימה התהלוכה?

פעילות 6: יומני היקר

המלך חזר לארמון אחרי התהלוכה המביכה. נסו להיכנס לנעליו וכתבו דף ביומנו האישי. הנה כמה נקודות שכדאי להתייחס אליהן:

- מה המלך חשב והרגיש בזמן האירוע? ועכשיו?
- האם הוא למד משהו מהמקרה? אם כן, מה?
- האם הוא מתכנן להתנהג אחרת בעתיד?

הנה דוגמה לפתיחה:

יומני היקר,

היום היה היום האמיק ביותר בחיי! קולו של הילד הקטן "אבל המלך עירום!" צדיין אהדה בקרעי.

כשיצאתי מערי הארמון הרגשתי נפלא. הרי חיכיתי כיליון צנייט לתהלוכה...

מקורות

סיפורים:

"הנסיכה על האפונה" – הנס כריסטיאן אנדרסן. תרגום: יעל ולדמן. מתוך: **ספר האגדות של אנדרסן** (2008). © כל הזכויות שמורות להוצאת כנרת, זמורה-ביתן, דביר – מוציאים לאור. "בגדי המלך החדשים" – הנס כריסטיאן אנדרסן. תרגום: יעל ולדמן. מתוך: **ספר האגדות של אנדרסן** (2008). © כל הזכויות שמורות להוצאת כנרת, זמורה-ביתן, דביר – מוציאים לאור.

ביוגרפיה:

"הנס כריסטיאן אנדרסן – תולדות חיים". מילה טובה מאוד: עברית לכיתה ד : ספר 1 - לחינוך הממלכתי. מטח : המרכז לטכנולוגיה חינוכית, 2015. הביוגרפיה שוכתבה בחלקה.

תמונות ואיורים – נחלת הכלל:

1. סריקת צילום של הנס כריסטיאן אנדרסן מתוך אתר [ויקיפדיה](#).
2. תרשים שתי וערב מתוך אתר ויקיפדיה.
3. מגזרת נייר של הנס כריסטיאן אנדרסן מתוך [אתר מוזיאון המטרופוליטן](#).